

นิทานเซน : ลา (ไม่) โจ

โดย นพ.ประสาน ต่างใจ

ที่จริงลาไม่โจเองเลย ในธรรมชาติในทุ่งหญ้าที่ม้าลาปนเปอยู่ด้วยกันเป็นฝูง ผู้ฝูงจะต้องเป็นลาเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ตัวมันเล็กกว่า แต่มีความสามารถมีความแข็งแรงกว่ามามากนัก ทั้งยังมีความสามารถเรียนรู้ได้เร็ว ตำนานโบราณของนักเดินทางจึงมีเรื่องของลากับมูเลาะห์ นัสรูติน คนที่เหมือนกับลา มีความโง่งฉลาดหลักแหลม เพียงแต่ว่าค่อนข้างจะไม่ค่อยมีจังหวะจะโคน นิทานของลากับนัสรูตินนั้นมีหลายตอน เป็นทั้งปรัชญาธรรมชาติและเป็นภูมิปัญญาโบราณ ซึ่งบางทีก็ต้องอ่านซ้ำหลายครั้งถึงจะเข้าใจ นัสรูตินนั้นเรียนรู้โลกและความจริงทางโลกจากลา และลาที่เรียนรู้โลกของลาจากนัสรูติน ดั่งนิทานที่เล่าถึงการเดินทางไปค้าขายของนัสรูตินที่ต้องเดินทางข้ามแม่น้ำ มีอยู่ครั้งหนึ่งที่นัสรูตินนำเกลือไปขายที่เมืองจิน เขาได้นำเกลือจำนวนมากใส่กระสอบแล้วผูกกระสอบเกลือบรรทุกไว้บนหลังลา จนมันหลังแอ่นเดินแทบไม่ไหว ระหว่างเดินทางข้ามแม่น้ำที่ค่อนข้างกว้างสายหนึ่ง เกลือที่บรรทุกอยู่บนหลังลาที่เปียกชุ่มน้ำตลอดทาง ก็ค่อย ๆ ละลจนเกือบหมด เมื่อถึงฝั่งตรงกันข้ามลามันก็รู้สึกวุ่นวายที่น้ำหนักที่แบกมาจนหลังแอ่นนั้นอยู่ ๆ ก็หายไป มันก็ดีใจวิ่งไปมารอบ ๆ นัสรูตินเป็นวงกลม พร้อมกับส่งเสียงร้องดัง ๆ จนนัสรูตินทั้งอายุทั้งโกรธตัวเอง และพาลไปโกรธลาด้วย คิดในใจว่า "เออ ดีแล้ว ทีไรที่มัน... วันหน้าจะได้เห็นกัน" ในการเดินทางไปค้าขายในคราวต่อมา

นัสรูตินก็ขนเอาฝ้ายมัดใหญ่บรรทุกบนหลังลาจนหลังแอ่นแทบเดินไม่ไหวอีกพอถึงลากับคนเดินทางมาถึงแม่น้ำและข้ามน้ำไปได้สักครู่ น้ำหนักของฝ้ายมัดนั้นก็ทวีเพิ่มมากขึ้นจนลาแทบจะจมน้ำตาย นัสรูตินต้องคอยช่วยก่าลาจะข้ามแม่น้ำและขึ้นฝั่งมาได้ ก็เหนื่อยกันทั้งคู่

เมื่อขึ้นมาได้นัสรูตินก็หัวเราะและพูดกับลาว่า "นั่นแหละที่จะสอนให้เจ้ารู้ว่า การเดินทางข้ามแม่น้ำแต่ละครั้งได้สอนอะไรให้เรียนรู้บ้าง เห็นไหมว่าทุกครั้งที่เราข้ามแม่น้ำ เจ้ายอมได้เรียนสิ่งใหม่เสมอ อย่าโทษข้า แต่ต้องขบใจถึงจะถูก" และลาที่เรียนรู้จริง ๆ จนต่อมาใคร ๆ ก็รู้และกล่าวขานกันทั่วว่า นัสรูตินมีลาที่นอกจากจะไม่โง่งแล้วยังชาญฉลาดยิ่งนักหลังจากนั้นอีกนานต่อมา

มีสหายที่สนิทสนมกับนัสรูตินหลายคนหนึ่งแะมาหาเพื่อขอยืมลาที่ฉลาดตัวนั้นสักครั้งโชคไม่ดีที่นัสรูตินได้ขาล่วงหน้าก็เลยเอาลาไปล่ามและขังไว้ในห้องที่หลังบ้านตั้ง นั้นเมื่อสหายของเขามาถึงที่พักของนัสรูตินก็แปลกใจที่ไม่เห็นลาที่ปกติจะพบบนถนนหน้าอยู่ที่ทุ่งหญ้าที่พัก สหายของนัสรูตินจึงถามว่า "ข้าตั้งใจมาขอยืมลาของท่านไปท างานสักสองสามวัน แต่ไม่รู้ว่ตอนนี้นั้นมันไปอยู่ที่ไหน ข้าถึงไม่เห็นมัน" นัสรูตินท ำหน้าเหมือนกับว่าเห็นใจที่เพื่อนต้องมาเสียเที่ยวเปล่า ๆ เขาตอบว่า "ข้าเสียใจจริง ๆ ตอนนี้ข้าไม่มีลาเสียแล้ว" ทันทีที่นัสรูตินพูดจบเสียงร้องของลาก็ดังลั่นขึ้นมา ก็รู้อยู่แล้วว่าลานั้นมันร้องดังแค่ไหนสหายของนัสรูตินจึงพูดออกมาด้วยความโกรธว่า "แล้วมันเสียอะไร ไม่ใช่เสียงร้องของลาดอกหรือ ท่านไม่น่าพูดปดว่าไม่มีลาอีกแล้ว จะไม่ให้ข้ายืมลาที่ท่านจะบอกกันตรง ๆ ก็ได้" นัสรูตินหันหน้ามาหาสหาย แล้วก็พูดถามขึ้นอย่างช้า ๆ ว่า "แล้วระหว่างข้ากับกับลาของข้า - ท่านจะเชื่อใครกันล่ะ ? แล้วคุณจะทำอะไร ?" ทำให้ระลึกถึงค ำตอบที่พระพุทเจ้าบอกแก่สานุศิษย์ของพระองค์ว่า อย่าเชื่อผู้หนึ่งผู้ใด อย่าเชื่อตามที่เขาล่ามา อย่าเชื่อคัมภีร์หรือแม้แต่เชื่อสมณะที่เป็นครูของตนบอกเช่นนั้น แต่ต้องติดตามแสวงหาประสบการณ์ด้วยตนเอง คิวเคราะห์ด้วยตนเอง ตัวเองเท่านั้นที่เป็นสรณะที่พึ่ง ไม่ใช่พึ่งผู้อื่นหรือพึ่งระบบหนึ่งระบบใด

คัดลอกจาก <http://www.dharma-gateway.com/>